

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

ПРОХОРОВА О.В.

**Методичні рекомендації з навчальної дисципліни
«Історія китайської мови»**

Одеса-2021

УДК: 81–1: 908(510)(072)

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №7 від 24 лютого 2021)

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання О.В.Прохорова

Рецензенти: Т. М. Яблонська – д.п.н., професор кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Чжан Ябін – викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Прохорова О.В. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Історія китайської мови» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська))]. Одеса: Вид-во «Університет Ушинського». 2021. - 30 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тексти лекцій.....	5
Теми практичних занять.....	14
Модульні контрольні роботи.....	15
Глосарій.....	16
Структура, оформлення та захист проекту.....	25
Теми проектів.....	26
Екзаменаційні питання.....	29
Рекомендована література	32

ВСТУП

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія китайської мови» призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)) і містять короткий зміст лекцій, практичних занять, модульні контрольні роботи, глосарій, структуру та теми проєктів, екзаменаційні питання та літературу. Можуть бути використані для самостійного опрацювання навчального матеріалу з означеної дисципліни. У рекомендаціях відображено міжпредметні зв'язки, що передбачають комплексний підхід у викладанні Історії китайської мови оскільки вивчаються історія китайського письма, найважливіші історичні події, географічні поняття, особливості національної культури та суспільно-політичного життя, державний устрій, економіка, традиції та звичаї Китаю.

ТЕКСТИ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Діалекти китайської мови

Однією з характерних ознак лінгвістичної ситуації сучасного Китаю є численні діалекти. Незважаючи на загальне визнання національної мови як основного засобу усного спілкування в Китаї, позиції сучасних діалектів продовжують залишатися міцними. Це пов'язано з тим, сільське населення складає більше 80% всіх жителів, що володіє діалектами, і лише частина їх володіє засобами міждіалектного спілкування.

Діалекти китайської мови формувалися під впливом двох основних нелінгвістичних факторів:

1. контакти між носіями різних давніх діалектів;
2. контакти носіїв давніх діалектів з сусідніми народами.

Історична судьба північної та південної частини Китаю складалася по-різному. Політичні події на північ країни сприяли зближенню діалектів. На географічно роз'єднаному півдні єдиної області стійкого спілкування створено не було.

Група діалектов у - говори Сучжоу;

Група діалектов мин - говорячи Сямэнь і Фучжоу;

Група діалектов юэ - говори Гуаньчжоу;

Група діалектов хакка - говор Мейсяня.

На діалектах гуаньхуа говорить близько 800 млн. люди в провінціях Хубей, Сычуань, Гуйчжоу, Юньнань, на заході Хунані і на північному заході Гуансі. Діалекти гуаньхуа представлені говором Пекини. Розрізняють північний, південно-західний, північно-західний гуаньхуа, гуаньхуа нижньої течії Янцзи;

Група діалектов у - 69 млн. носіїв в провінціях Цзянсу, Чжецзян.

Група діалектов мін - 55 млн. носіїв в провінціях Фуцзянь та в східній частині провінції Гуандун.

За основу загальнонаціонального нормативного мови путунхуа була прийнята група північних діалектів гуаньхуа, яка охоплює понад 70% носіїв китайської мови.

Тема 2. Китайська писемність. Витоки та реформи

Ієрогліфічне письмо – це письмо, знаки якого (ієрогліфи) мають переважно логографічне значення й частково зберігають зображувальну форму.

Для запису китайського слова потрібно стільки ієрогліфів, скільки в ньому складів. Межі між словами не відзначаються пробілами, хоча на зміну вертикальним рядкам, які пишуть справа наліво, прийшли горизонтальні рядки, що пишуться зліва направо.

Латинський алфавіт стосовно китайської мови був офіційно затверджений 11 лютого 1958 року. На даному етапі алфавіт ще не замінює ієрогліфіку, він є лише допоміжним видом писемності.

Китайські ієрогліфи побудовані за певною системою; вони складаються з порівняно невеликої кількості графічних елементів. Графічний елемент, або риса – це найпростіша цільна складова частина ієрогліфа. Графічні елементи, як правило, не мають самостійного значення. Поєднуючись між собою і записуючись в певній послідовності, вони утворюють більш складні значущі одиниці (графєми), які можуть вживатися або самостійно, як окремий простий ієрогліф, або як складова частина складного ієрогліфа.

Засвоєння значення графем допомагає розібратися в структурі ієрогліфів і легше запам'ятати їх накреслення (а іноді і значення). Крім того, в більшості китайських словників ієрогліфи розташовані за ключовою системою: ієрогліфи, що мають в своєму складі одну і ту ж графему, групуються разом, а сама ця загальна графема є ключем до всієї групи. Тому знання ключів необхідно і для того, щоб швидко знаходити ієрогліфи в словнику. Раніше таких ключів налічувалося 214. За останній час загальний список ключів

переглянутий китайськими лінгвістами. З нього виключені знаки, які вживають в обмеженій кількості ієрогліфів.

Тема 3. Китайська мова, ієрогліфи та ієрогліфіка, їх співвіднесення.

Китайська писемність - ієрогліфічна. Завдяки їй різні народи, які населяють Китай і говорять на різних діалектах, можуть розуміти один одного. Лінгвісти виділяють на території Китаю сім основних діалектних груп: Північні діалекти, Гань, Хакка, У, Сян, Юе, Мінь. Іноді до них приєднують ще аньхойські діалекти, цзинь і пінхуа. У свою чергу, всередині діалектних груп виділяють окремі діалекти.

Часом діалекти різняться настільки, що їх представники абсолютно не розуміють один одного. Усна китайська мова путунхуа 普通话 (досл. «Загальноприйнята мова»), створена на основі північних діалектів і, зокрема, пекінського діалекту, є офіційною мовою, проте повною мірою нею володіють і, відповідно, розуміють його далеко не всі китайці.

Тому єдиним засобом міжнаціонального спілкування залишається письмова мова, не прив'язана до фонетичного читання. Ієрогліфіка дозволяє вільно читати тексти, написані кілька століть тому. Китайська письмова мова веньянь 文言 широко використовувався у всьому Азіатському регіоні: Японії, Кореї, В'єтнамі та інших країнах. І хоча зараз там використовується своя писемність, проте, знаючи веньянь, можна читати і розуміти стародавні тексти. А тексти на японській мові зрозумілі в деякій мірі і зараз.

Тема 4. Загальна характеристика фонетичного алфавіту піньїнь.

У 1958 році був прийнятий китайський фонетичний алфавіт піньїнь 拼音字母 піньїнь, який широко застосовується в навчальних цілях. Він складається з букв латинського алфавіту з умляутами для позначення тонів. Піньїнь грає тільки допоміжну роль, вказуючи читання складів відповідно до

нормативної розмовної мови путунхуа, прийнятої в якості офіційної. В силу широкого поширення омофонів перехід з ієрогліфічного письма на фонетичне неможливий.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Китайська ієрогліфічна писемність.

У сучасній китайській мові ієрогліфи поділяють на 文 вень - прості знаки, і 字 цзи - складові знаки. Вагається, що найдавнішою формою китайської писемності було вузликове письмо, яке пізніше змінили ієрогліфи.

Згідно з давньою китайською легендою, китайські ієрогліфи були створені Цан Цзе 仓颉, який був придворним історіографом імператора Фу Сі. Цан Цзе невпинно розмірковував про властивості світу і природи, поглиблено вивчаючи все навколо. Грунтуючись на своїх особистих спостереженнях, він створив 540 простих знаків-вень 文. Що стали основою китайської писемності. Зазвичай Цан Цзе зображується з чотирма очима, які символізують його прозорливість.

Тема 6. Мистецтво каліграфії в Китаї. Неолітичні знаки та інські піктограми, як шлях трансформації малюнків-піктограм в ієрогліфи.

Китайська каліграфія – це мистецтво зображення ієрогліфів, що дозволяє не лише відобразити зміст тексту, але і візуально передати його настрій. Цей вид письма відрізняється особливою естетичної складової, покликаної показати на папері гармонію духу і руху, заволодіти увагою читача і навіть чинити на нього деякий емоційний вплив. На Сході каліграфії завжди надавали особливого значення, вважаючи, що подібна діяльність здатна виховати в людині високі моральні якості та допомогти йому в духовному розвитку. Китайська каліграфія підпорядковується п'яти основним стилям, розвинувся разом з писемністю і мають на сьогоднішній день солідну історію. Всі ієрогліфи, створювані за допомогою цієї методики,

зображуються у відповідності з ними. Найдавніший із стилів – чжуаньшу. Він з'явився ще в VIII столітті до н. е. і був визнаний офіційним в царстві Цинь. Зараз не багато китайці можуть похвалитися вмінням читати "ієрогліфи друку" (одна з назв стилю), але, незважаючи на це, їх часто використовують в каліграфії і для відтиску на особистої печатки. Далі слід лишу, який розвинувся з більш вульгарного написання чжуаньшу у II столітті н. е. Від "ієрогліфів друку" його відрізняє незграбність і розширення горизонтальних і діагональних ліній до кінця. Архаїчна версія цього стилю складна для прочитання, тому в сучасних написах вона замінюється пізньої варіацією лишу. З нього відбуваються цаошу і кайшу. Цаошу інакше називається "трав'яним стилем" і являє собою рукописний курсив. Його специфічність полягає в неотривном написання ієрогліфів і частій зміні рис, які можуть зіпсувати візуальну естетичність тексту. Таким чином, хоч китайська каліграфія і включає в себе цей стиль, широкого застосування він ніколи не отримував. Кайшу ж найбільш простий і популярний. З нього починається навчання іноземців та дітей. Він не містить складних елементів і кожен ієрогліф виписується дуже ретельно, тому даний спосіб писемності доступний для прочитання кожному, володіє мовою в достатній мірі. І останній, самий новий з варіантів написання, – синшу. Мабуть, він не дуже естетичний, оскільки багато рис символу в ньому зливаються один з одним, однак його здатний розшифрувати будь яка освічена носій мови. Іноді в мистецтві китайської каліграфії використовуються елементи едомодзи і као. Останній найчастіше зустрічається у стилізованих підписах вищих чинів.

Тема 7. Ієрогліфічне письмо в епоху Чжоу. Реформа китайської писемності в епоху влади імператора Цинь.

В епоху Чжоу (1045-221 до н.е.) китайська ієрогліфічна писемність була вже досить розвиненою. З появою технології бронзового лиття, з'явилося «письмо на металі» 金文 цзінвень. Чжоуске письмо зустрічається на триніжках для

м'яса, сосудах для зерна, дзвонах, бронзових посудинах для вина, плитах та кераміці. Ієрогліфи епохи Чжоу значно ускладнилися. З'явилися фоноідеограмми - ієрогліфи, що складаються з двох частин: фонетики і ключа, що вказує на приналежність до певного класу предметів, явищ або властивостей. У період (475-221 до н.е.), Китай був розділений на різні царства. Сформувалося кілька регіональних варіантів писемності, серед яких: писемність царства Цинь; писемність 古文 гувень; писемність південнокитайського царства Чу.

З приходом до влади імператор Цинь Шихуанді, об'єднав країну під владою єдиної централізованої імперії Цинь (221-206 до н.е.), почалася реформа писемності: з'явилося письмо 小篆 сяо чжуань («мала печатка»). Також набуло поширення «офіційне письмо» 隸書 лі шу, яке лягло в основу сучасного письма. В епоху Цинь офіційний список налічував 3300 ієрогліфів. Одночасно йшов процес уніфікації вимови.

Тема 8. Китайські ієрогліфи в період правління від династії Хань до династії Сун. Реформи зі спрощення ієрогліфів в XX столітті.

В період правління династії Хань (206 до н.е. - 220 н.е.) склався список з 540 ключів. До XX століття китайці писали стовпчиками зверху вниз і справа наліво, тому, що писали на бамбукових дощечках. У перші століття нашої ери з'явився папір, який замінив собою шовк і бамбукові дощечки. В кінці правління династії Хань Лю Дешань на основі «офіційного письма» лі шу створив напівскорописне письмо 行書 син шу, в якому риси ієрогліфа частково писалися без відриву кисті від паперу.

Учні Лю Дешаня створили «статутне письмо» 楷書 кай шу, яке відрізнялося відсутністю характерних потовщень, властивих ханьській офіційній писемності. Приблизно в цей же час з'являється скорописне письмо «трав'яне письмо» 草書 Цао шу, яке широко застосовувалося в китайській каліграфії. В

епоху Сун (960-1279) з появою книгодрукування відбулася подальша стандартизація писемності.

В кінці XIX століття було запропоновано спростити ієрогліфічну писемність. Вважалося, що складне написання ієрогліфів перешкоджає оволодінню грамотою і, як наслідок, погіршує економічне і соціальне відставання Китаю від західних держав. У 1930-і роки з'явився перший список спрощених ієрогліфів, налічує 2400 знаків. Однак він не прижився. У 1956 році, після утворення КНР, була прийнята «Програма спрощення ієрогліфів» 汉字简化方案 ханьцзи Цзяньхуа фан'ань. У 1964 році була опублікована «Зведена таблиця спрощених ієрогліфів» 简化字总表 Цзяньхуа цзи цзунбяо, яка налічувала 2238 спрощених знаків. 简化字 Цзяньхуа цзи будувалося на: дотриманні звичаїв і простоти; стандартизації: скорочення числа рис знака, відсікання частини ієрогліфа, використання скорописних накреслень, заміна складного знака простішим.

В даний час спрощені ієрогліфи набули поширення в КНР, Сінгапурі і Малайзії. Ряд регіонів зберегли традиційні ієрогліфи: Тайвань, Гонконг, Макао, китайські діаспори в США і Канаді. Їх називають «складні ієрогліфи»

Змістовий модуль 3.

Тема 9. Загальна характеристика діалектів китайської мови. Веньянь - літературна давньокитайська мова.

Веньянь – письмова мова, що використовувався в Китаї до початку XX століття. Через те, що ієрогліфічне письмо передає, головним чином, значення, а не звучання слова, веньянь зберіг синтаксичні та морфологічні норми давньокитайської мови, в результаті чого до XX століття він значно сильно став відрізнятися від байхуа – системи запису розмовного китайської мови. Веньянь втратив офіційний статус після початку студентського Руху 4

травня 1919 року, однією з вимог учасників якого було скасування веньянь і перехід на байхуа. У той же час в сучасній китайській мові зберігається багато елементів веньянь.

Основні риси граматики веньянь полягають в тому, що мова відрізняється своєю лаконічністю, і текст на ньому містить приблизно вдвічі менше ієрогліфів, ніж той же текст на сучасному китайському.

Тема 10. Характерні риси мови Байхуа. Загальна характеристика мови Путунхуа.

Байхуа (白话) - це друга літературна мова середньовічного Китаю, яка була створена на основі розмовної мови X-XII ст. Діалектною основою байхуа були північні діалекти.

У 1898 р в Усі з'явилася перша газета на байхуа - «Усі байхуа бао». Відразу після Сінхайської революції 1911 року в загальнокитайській пресі стали з'являтися матеріали на байхуа. Деякі газети публікували паралельно на веньянь і байхуа.

Загальнокитайська мова спочатку мала назву «гуаньхуа», потім назва була змінена на «гоюй», а в 1955 р. - на «путунхуа». На Тайвані вона як і раніше зветься «гоюй». Термін «путунхуа» існував уже наприкінці династії Цин і спочатку являвся загальною мовою, яку всі можуть розуміти; твердий стандарт був відсутній. В 1955 р. путунхуа дали визначення: «Загальна мова китайської нації, основою якої є північні діалекти, стандартною вимовою - пекінська вимова, граматичною нормою - зразкові твори на байхуа».

Тема 11. Загальна характеристика мови Гуаньхуа. Загальна характеристика мови Хакка.

Хакка називають діалектом китайської мови у Китаї та Європі, але східна класифікація мов відносить хакка до мов окремої мовної сім'ї. В буквальному перекладі означає «народ гостей», адже саме з народності хакка пішла назва мови.

Піньїнь: Kèjǐānhuà, сама назва хакка Hak-kâ-fa) — діалект китайської мови або окрема мова у складі сино-тибетської сім'ї (За класифікацією, прийнятою на Заході), близький до середньокитайської мови, говорять на Півдні Китаю 34 мільйони людей. Назва народності хакка- Китаю на півдні у XIII столітті в час воєн та заворушень. Мова (діалект) хакка має стільки ж діалектних підвидів, скільки є провінцій з мовленням на хакка більшістю: провінція Мэйсянь, провінція Пінюань, провінція Дабу, провінція Цзяолин, провінція Синьнин, провінція Ухуа, провінція Фэншунь. Більшість поддіалектів мають шість тонів. В хакка відсутні дзвінки приголосні ([b d g]).

Тема 12. Формування та загальна характеристика У та Минь мови. Загальна характеристика мови Юе та Сян.

Юе - одна з мов китайської мовної групи, або одна з головних діалектних груп китайської мови, в залежності від точки зору. Юе, як і путунхуа - ізолююча, тональна мова. У літературі Заходу отримала назву Cantonese. Назва «кантонській» походить від слова «Кантон» (Canton) - французької транскрипції, використаної в колоніальну епоху англійцями для позначення Гуанчжоу, столиці провінції Гуандун. У вузькому розумінні «кантонській» позначає тільки діалект Гуанчжоу і околиць, включаючи Гонконг і Аоминь, який також може називатися юехай і Гуанчжоуського. Термін «юе» є транскрипцією літературного китайського (путунхуа) назви всього мовного ареалу - Yui Yü / юе-ю.

Сянська мова – мова сино-тибетської мовної родини або, в залежності від точки зору, діалект китайської мови, яким розмовляє 30-36 млн людей, що

мешкають здебільшого в провінції Хунань Китайської Народної Республіки. При розгляді «Сян», як окремої мови, ділиться на новосянській і старосянській діалекти, причому старосянській представляє інтерес для китайської діалектології: в ньому зберігається потрібне протиставлення вибухових приголосних, що залишився також в діалектах «У»: галасливі, вибухові, африкати і фрикативні приголосні бувають дзвінками. Сучасний «Сян» випробував серйозний вплив путунхуа, який оточує ареал поширення сян з трьох сторін. Новосянській говір загубив дзвінки шумні приголосні, але все ще залишається незрозумілий носіям південно-східного путунхуа.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

№ п/п	Назва теми
1	Загальна характеристика китайської мови
2	Китайська писемність. Витоки та реформи.
3	Китайська мова, ієрогліфи та ієрогліфіка, їх співвіднесення.
4	Загальна характеристика фонетичного алфавіту пінїнь.
5	Китайська ієрогліфічна писемність.
6	Мистецтво каліграфії в Китаї. Неолітичні знаки та інські піктограми, як шлях трансформації малюнків-піктограм в ієрогліфи.
7	Ієрогліфічне письмо в епоху Чжоу. Реформа китайської писемності в епоху влади імператора Цинь.
8	Китайські ієрогліфи в період правління від династії Хань до династії Сун. Реформи зі спрощення ієрогліфів в XX столітті.
9	Загальна характеристика діалектів китайської мови. Веньянь - літературна давньокитайська мова.
10	Характерні риси мови Байхуа. Загальна характеристика мови Путунхуа.

11	Загальна характеристика мови Гуаньхуа. Загальна характеристика мови Хакка.
12	Формування та загальна характеристика У. та Минь мови. Загальна характеристика мови Юе та Сян.

МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Тема 1. Загальна характеристика китайської мови.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події. Які враження на вас справили китайська мова та її діалекти?

2. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

- Китайська мова
- Діалекти китайської мови
- Зв'язок китайської мови з іншими мовами
- Первинні типи передавання інформації
- Міфи та легенди щодо створення ієрогліфічної писемності
- Зв'язок письма з історією Китаю
- Від голограм до ієрогліфів

3. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Що таке наука «пиктографія (лат. – pictus – намальований) ?»

«Що зробив Цан Цзе ?»

«Що таке північні діалекти (гуаньхуа/бейфанхуа) (官话 [官話] guānhuà)?»

4. Працюючи в парах порівняйте літературну китайську мову, давньокитайську, тибетську мову, бірманську мову та мову лаху.

Тема 2. Китайська писемність. Витоки та реформи.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події епохи Цинь та Хань. Які враження на вас справили реформа китайської писемності?

2. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

- Ворожильні написи
- Написи на бронзі
- Бамбукові та дерев'яні дощечки
- Написи на «кам'яних барабанах»
- Написи на стелах
- Лист і живопис на шовку

3. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Що таке Суей і Тан?»

«Що таке "гуаньхуа"?»

«Що таке "путунхуа"?»

«Що таке "хуаюй"?»

4. Працюючи в парах порівняйте написи на бронзі із ворожильними написами.

Тема 3. Китайська мова, ієрогліфи та ієрогліфіка, їх співвіднесення.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події китайської писемності.
2. Які враження на вас справила еволюція китайської ієрогліфіки?
3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:
 - Китайська ієрогліфіка
 - Китайські ієрогліфи
4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступне питання:

«Чому опис китайської писемності пов'язаний з рядом труднощів?»
5. Працюючи в парах порівняйте каліграфічний стиль «Сяочжуань» із стилем «Лішу»

Тема 4. Загальна характеристика фонетичного алфавіту пін'їнь.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події.
2. Які враження на вас справили загальна характеристика фонетичного алфавіту?
3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

особливості написання кожного слова
4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Що таке найпоширеніший стандарт латинізування китайської мови?»

«Коли був розроблений Пін'їнь?»

«Для чого він використовується?»

5. Працюючи в парах порівняйте фонетичний алфавіт з стандартними ієрогліфами

Тема 5. Мистецтво каліграфії в Китаї. Неолітичні знаки та інські піктограми, як шлях трансформації малюнків-піктограм в ієрогліфи.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події ідеографічних систем письма.

2. Які враження на вас справили неолітичні знаки та інські піктограми?

3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

- Ідеографічне письмо
- Розвиток піктограми в ідеограму

4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Яка Ідеограма на відміну від піктограми?»

«Що може позначати Ієрогліф?»

5. Працюючи в парах порівняйте Шумерську із Давньоєгипетською та Китайською системами письма.

Тема 6. Ієрогліфічне письмо в епоху Чжоу. Реформа китайської писемності в епоху влади імператора Цинь.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події Чжоуської епохи

2. Які враження на вас справила Чжоуська писемність?

3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

«Що таке пам'ятки іньської писемності?»

«Чому відбулося ускладнення графічної структури піктограм?»

4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання: «Що таке Ієрогліфічне письмо в умовах Чжоуського Китаю?»

5. Працюючи в парах порівняйте Чжоуську писемність та іньську

Тема 7. Загальна характеристика діалектів китайської мови. Веньянь - літературна давньокитайська мова.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події пов'язані з Веньянь

2. Які враження на вас справила літературна давньокитайська мова?

3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про Веньянь.

4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на питання: «Коли Веньянь втратив офіційний статус?»

5. Працюючи в парах порівняйте основні риси граматики веньянь.

Тема 8. Характерні риси мови Байхуа. Загальна характеристика мови Путунхуа.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події

2. Які враження на вас справили Характерні риси мови Байхуа?

3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

- династія Сун і Юань
- порівняння граматики епох Сун і Юань з граматикою сучасної кит. мови

4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступне питання: «Які риси мала чжоуська писемність?»

5. Працюючи в парах порівняйте байхуа та веньянь

Тема 9. Загальна характеристика мови Гуаньхуа. Загальна характеристика мови Хакка.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події формування Гуаньхуа.

2. Які враження на вас справили давні пам'ятки?

3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:

4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання: «Чому у літературі Заходу Гуаньхуа отримала назву китайської мандаринської?»

5. Працюючи в парах перерахуйте субдіалектні підгрупи

Тема 10. Формування та загальна характеристика У. та Минь мови. Загальна характеристика мови Юе та Сян.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події пов'язані з мовами Юе, Сян, У.

2. Які враження на вас справили класифікації мов?
3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:
 - На які діалекти поділяється мова Юе, Сянська мова
 - «У» – мова сино-тибетської мовної родини
4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Які чотири відомі назви має Мова Юе?»
5. Працюючи в парах порівняйте Юе, Сян, У.

Тема 11. Китайська ієрогліфічна писемність.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події.
2. Які враження на вас справила інформація?
3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:
 - Ієрогліфічне письмо
 - Ідеограми
 - Графічні елементи
4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання: «Що таке китайська ієрогліфічна писемність?»
5. Працюючи в парах порівняйте Китайська ієрогліфічна писемність з іншими трьома мовами.

Тема 12. Китайські ієрогліфи в період правління від династії Хань до династії Сун. Реформи зі спрощення ієрогліфів в XX столітті.

1. Працюючи з текстом лекції, випишіть імена, основні дати та події династії Хань та Сун
2. Які враження на вас справили етапи спрощення під час реформи?
3. Опрацюйте додаткову інформацію та застосуйте візуальні матеріали з Інтернет-ресурсів під час розповіді про наступне:
 - період правління від династії Хань до династії Сун
 - реформи зі спрощення ієрогліфів в XX столітті.
4. Прочитайте інформацію, дайте письмову відповідь на наступні питання:

«Що зроб «історик Чжоу» та Цін Лубі Куй?»

«Які принципи спрощення були розроблені?»
5. Працюючи в парах порівняйте спрощені ієрогліфи та ті, що були раніше.

ГЛОСАРІЙ

Буддизм - одна з провідних світових релігій за кількістю прихильників, географічним поширенням і соціально-культурним впливом.

Даосизм – вчення про дао або «шляху речей», китайське традиційне вчення, що включає елементи релігії і філософії. Звичайно розрізняються даосизм як певний стиль філософської критики (дао цзя) і даосизм як сукупність духовних практик (дао цзяо), хоча цей поділ досить умовно. Під дао цзя увазі переважно даосизм, що пов'язується з текстами, авторство яких приписується Лао-цзи і Чжуан-цзи.

Дацзибао – «газета, написана великими ієрогліфами» – рукописна стінгазета в Китаї, використовувана для пропаганди, вираження протесту і т.д. Право на написання дацзибао було закріплено в конституції КНР 1975. Широке поширення цієї газети отримали під час культурної революції, після того, як 25 травня 1966 аспірантка Пекінського університету Чи не Юаньцзя і інші студенти та аспіранти вивісили дацзибао, де ректор університету та інші викладачі були названі «чорними антипартийними бандитами». Мао Цзедун назвав цю дацзибао «першої марксистської дацзибао в Китаї» і дав вказівку поширити її текст в засобах масової інформації, що послужило початком масових гонінь на «ревізіоністів» і «бандитів». У лютому 1980 пленум ЦК КПК постановив: з метою сприяти ліквідації «факторів нестабільності» запропонувати Всекитайських зборів народних представників анулювати положення статті 45 конституції КНР щодо права громадян на «вислів думок, виклад поглядів, проведення дискусій та вивішування дацзибао». Тим самим дацзибао були фактично заборонені.

Конфуціанство – етико-філософське вчення, розроблене його засновником Конфуцієм (551-479 до н.е.), розвинене його послідовниками і увійшло в релігійний комплекс Китаю, Кореї, Японії та деяких інших країн. Конфуціанство є світоглядом, громадською етикою, політичною ідеологією, науковою традицією, способом життя, іноді розглядається як філософія, іноді як релігія.

Культ – форма громадського або особистого поклоніння, шанування вищих сил.

Китайські ієрогліфи — одна з найглибших і найзагадковіших форм писемності на планеті.

Китайські ієрогліфи — справжній скарб культури Стародавнього Китаю. «єдність Неба і людини»

Конфуціанство (кит. упр. 儒学, пиньинь: Rúxué, палл.: Жусюэ) — етико-философское учение, разработанное Конфуцием (553—480 до н. э.)

Легізм – філософська школа епохи Чжаньго (Воюючих царств), відома також як «Школа законників». Основною ідеєю школи була рівність усіх перед Законом і Сином Неба, наслідком чого була ідея роздачі титулів не по народженню, а за реальними заслугами, згідно з якою будь-який простолюдник мав право дослужитися до першого міністра. Легісти прославилися тим, що коли вони приходили до влади (в Ци і в Цинь), то встановлювали вкрай жорстокі закони і покарання.

“Містична поезія” (玄言诗)- філософська основа, вплив на подальшу поезію.

Поняття “фенлю” - модель художнього мислення поетів раннього середньовіччя.

Поетичний жанр ци (词) танської доби - жанр китайської поезії, що зародився в танську епоху

Стилі каліграфії : «чжуань», «лішу», «сін», «цао», «кай»

Чуські стрóфи (Чу ци кит. 楚辭; пін'їнь: chǔ cí) — звід поетичних творів Китаю III століття до н. е. царства Чу,

СТРУКТУРА, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРОЕКТУ

Структура проекту повинна сприяти розкриттю обраної теми і окремих її питань. Всі частини проекту повинні бути викладені в строгій логічній послідовності і взаємозв'язку.

Зміст проекту слід ілюструвати схемами, таблицями, діаграмами, графіками, фотографіями, малюнками і т.д. Графічного матеріалу по тексту необхідно надавати пояснення. Обсяг роботи повинен бути не менше 15 друкованих сторінок формату А4 (включаючи додатки). Структура проекту містить:

- титульний аркуш;
- зміст (зміст);
- вступ;
- основна частина;
- висновок (висновки і пропозиції);
- список використаної літератури і джерел;
- додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою проекту. У верхньому полі вказується повне назва установи. В середньому полі вказується прізвище та ініціали виконавця, ближче до лівого краю титульного аркуша – посаду, звання, прізвище та ініціали викладача. У нижньому полі вказується місце виконання роботи та рік її написання (без слова «рік»).

Зміст – друга сторінка роботи. У ньому наводяться заголовки розділів роботи і вказуються сторінки, з яких вони починаються. Останнє слово кожного заголовка поєднують крапками з відповідним йому номером сторінки в правому стовпчику змісту.

Вступ передбачає обґрунтування актуальності обраної теми, мета і завдання проведеної роботи. При необхідності тут можуть бути відображені скорочення і позначення, нормативні посилання.

Мета дослідження – це уявне прогнозування результату, визначення оптимальних шляхів вирішення завдань ефективними методами і прийомами дослідження при написанні роботи.

Завдання дослідження визначаються поставленою метою і являють собою конкретні напрямки вирішення проблеми для досягнення мети дослідження. Вступ не повинно містити прикладів, ілюстративного та табличного матеріалу.

Основна частина. Проводиться детальний аналіз предмета дослідження, описуються його основні характеристики, розкриваються поставлені завдання.

Висновки передбачають чітке резюмування поставлених завдань.

Список літератури розміщується в кінці роботи після укладення. Виконується в алфавітному порядку і повинен включати, як правило, не менше 5 джерел.

Додатки. Сюди слід відносити допоміжний матеріал, який при включенні в основну частину роботи захищає текст. До допоміжного матеріалу відносяться відеоролики, таблиці, анкети, інструкції, ілюстрації (фотоматеріали) та ін.

Захист та обговорення проекту відбувається на практичному занятті з означеної теми.

ТЕМИ ПРОЕКТІВ

1. «Туманна поезія» 朦胧诗 - рецепція західного символізму та імажизму. Історичні та культурологічні витоки «туманної поезії». Основні представники «туманної поезії».
2. Літературна група реалістичного напрямку. «Товариство вивчення літератури» «文学研究会» (1921). Знакові твори реалістичної поезії.
3. Художня та літературознавча творчість Лу Сіня (1881-1936). Розвиток

реалістичних тенденцій у збірках оповідань «Поклик» (1923) та «Блукання» (1926).

4. Творчість Лао Ше (1899-1966). Вплив досвіду перебування за кордоном (у Великобританії) на становлення особистості письменника.

5. Роман «Філософія шановного Чжана» (1926). Трагічна доля жінки в традиційному китайському суспільстві в оповіданнях Лао Ше «Серп місяця» (1935), «Сонячні промені».

6. Хронологічні межі сучасної китайської літератури за традиційним визначенням (1949-2016) і за концепцією представника «нової критики» в

китайському літературознавстві Чень Сяоміна (1942-1999).

7. Курс «подвійної сотні» - літературна відлига та нова хвиля радикалізації соцреалізму. Ідея курсу «подвійної сотні».

8. „Літератури шрамів”: відродження історії та її суб'єкта. Творчість Лю Сін'ю (刘心武).

9. «Туманна поезія» 朦胧诗 - рецепція західного символізму та імажизму. Історичні та культурологічні витоки «туманної поезії». Основні представники «туманної поезії».

10. Лі Юй (1610-1680) – комедіограф, прозаїк, лірик і теоретик драми. Його збірка 2Випадковий прихисток для вільних дум» «闲情偶寄».

11. Розвиток драматичного мистецтва. Драма Хун Шена 洪升 (1645-1704) «Палац довголіття» «长生殿».

12. Драма Кун Шанженя 孔尚任 (1648-1718) «Віяло з квітами персика» «桃花扇». Новаторство Кун Шанженя у створенні жіночих образів.

13. Особливості розвитку жанру чуаньці цінської пори. Творчість Пу Сунліна 蒲松齡(1640-1715). Збірка „Дивовижні історії з кабінету невдахи» «聊斋志异».

14. Сатиричний роман У Цзінцзи 吴敬梓(1701-1754) «Неофіційна історія

конфуціанців» «儒林外史» (1736).

15. Історична ситуація поч. ХХ ст. у Китаї. Рух “4 травня” (1919) та його вплив на розвиток літератури й культури.

16. Знахідки і відкриття поезії —4 травня». Синтез різних напрямів у творчості поетів.

17. Запровадження розмовної мови байхуа. Співіснування різних стильових начал: реалістичного, романтичного та символічного.

18. Утвердження в період «літературної революції» нових віршів. Поява на противагу верлібру нового регулярного вірша (格律诗). Жанрові ознаки

нових віршів.

19. Короткі вірші сяоши 小诗. Творчість Се Бінсін, Лю Дабай та Цзун Байхуа.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Надайте загальну характеристику китайської мови.
2. Схарактеризуйте основні етапи та принципи формування китайської мови.
3. Розкажіть про найдавніші літературні пам'ятки.
4. Розкажіть про діалектні групи. Надайте загальну характеристику.
5. Надайте основні характерні риси мови Вэньянь
6. Надайте основні характерні риси мови Байхуа.
7. Розкажіть про діалекти китайської мови. Надайте загальну характеристика
8. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Путунхуа.

9. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Гуаньхуа
10. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Хакка
11. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови У.
12. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Минь..
13. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Юе
14. Розкажіть про формування та надайте загальну характеристика мови Сян
15. Схарактеризуйте китайське письмо, його витоки та реформи.
16. Розкажіть про основні риси писемності часів правління імператора Цинь Ши Хуана
17. Розкажіть про основні риси писемності часів правління династії Хань
18. Надайте загальну характеристику реформи писемності.
19. Розкажіть про основні етапи та поясніть принципи формування китайської літератури.
20. Схарактеризуйте давній період китайської літератури (XI ст. до н.е. –II ст. н.е.).
21. Схарактеризуйте літературу раннього середньовіччя (III –VII ст.).
22. Схарактеризуйте літературу середніх віків(VIII-XVII ст.).
23. Схарактеризуйте літературу пізнього середньовіччя (XVII – поч. XIX ст.).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII – перша половина XX ст.: дослідження, матеріали, документи. – Київ, 2002. – 194с.
2. Киктенко В. А. Начало научного изучения Китая в Украине в XIX начале XX веков // Образование и наука на пути XX в XXI век. Ч.1. – Алматы, 2007. – С.83–106.
3. Китай 2007 / Изд-во литературы на ин. языках. Пекин : Изд-во лит-ры на ин. яз., 2007. – 279,[4]. с.
4. Кіктенко В. О. Огляд розвитку китаєзнавства у Великобританії // Східний світ. – 2005. – №4. – С. 30–40.
5. Волкова, О. Н. Лингвострановедение первого иностранного языка (китайский язык). Модуль 1. Китайская грамматология. Версия 1.0 [Электронный ресурс] : электрон. учеб. пособие / О. Н. Волкова. – Электрон. дан. (2 Мб). – Красноярск : ИПК СФУ, 2008.
6. Волкова, О. Н. Лингвострановедение первого иностранного языка (китайский язык). Модуль 2. Культура Китая. Версия 1.0 [Электронный ресурс] : электрон. учеб. пособие / О. Н. Волкова, Н. Л. Коломиец, М. А. Каданцева и др. – Электрон. дан. (2 Мб). – Красноярск : ИПК СФУ, 2008.
8. Чжэн Пин. География Китая: природа, экономика, культура / Чжэн Пин. – Межконтинентальное издательство Китая. – 2008. – 176 с.

Додаткова:

1. Гране, Марсель. Китайская мысль /Пер. с фр. М. Гране. М: Республика, 2004. – 526 с.
2. Гуадалупи, Джанни. Открытие Китая: тайны Поднебесной империи: книга-альбом. М.: Астрель: АСТ, 2004. – 336 с.
3. Делюсин Л.П. Китай в поисках путей развития: сборник. М.: Муравей, 2004. – 448 с.

4. Исаева Л. И. Красавицы Древнего Китая. М.: Диалог культур, 2006. – 320 с.
6. Китай в XXI веке: глобализация интересов безопасности /Под ред. Г.И. Чуфрина; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений РАН. М.: Наука, 2007. - 327 с.
7. Кухни народов мира: 1500 рецептов /Сост. М. В. Набережная. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. - 672 с.
8. Кычанов Е.И., Мельниченко Б.Н. История Тибета с древнейших времен до наших дней. М.: Вост. литература, 2005. – 351 с.
9. Ли Хайжуй, Фэн Линьюй, Ши Вэйминь. Китай. Знакомство с древней культурой /Сост. и авт. предисл. Н. Х. Ахметшин. М.: Вече, 2007. – 208 с.
10. Мельникова Е.В. Культура и традиции народов мира (этнопсихологический аспект). М.: Диалог культур, 2006. – 304 с.
11. Непомнин О.Е. История Китая. Эпоха Цин: XVII – начало XX века. М.: Вост. литература, 2005. – 712 с.
12. Уиткомб Ванесса. Современный Китай /Пер. с англ. И. В. Павловой. – М.: АСТ: Астрель, 2006. – 318, [2] с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://english.gov.cn>
2. [http:// english.ccpit.org/](http://english.ccpit.org/)
3. <http://www.ec.cn>
4. <http://chinagate.com.cn/English/index/htm>
5. <http://nationalmuseum.cn/en/home/index.jsp>
6. <http://www.library.sh.cn/english/>
7. <http://www.china.org.cn/English/index/htm>
8. [http:// english.cas.cn/Eng2003/page/home.asp](http://english.cas.cn/Eng2003/page/home.asp)
9. <http://www.rmhb.com.cn/chpic/htdocs/English/index.htm>
10. <http://afe.easia.columbia.edu/china/geog/maps.htm#2b>